

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/176687>

Please be advised that this information was generated on 2019-10-18 and may be subject to change.

Uit de Vereniging

Nieuwe media in het ethiekonderwijs

Verlag van het derde NVBE- symposium over onderwijs in ethiek, op 15 mei 2007

Carla Bal

Wouter van der Hoog van de Technische Universiteit Delft (TU) beet het spits af met zijn presentatie van AGORA, een elektronisch instrument voor onderwijs in de ethiek van de technologie. AGORA is bedoeld om een aantal didactische problemen op te lossen. Ten eerste gaan studenten ongestructureerd te werk als zij morele casussen analyseren. Ten tweede gebruiken studenten de ethische theorieën die ze op colleges krijgen aangeboden niet. En ten derde zien studenten een oordeel over een morele casus als een mening waarover niet rationeel te discussiëren valt. AGORA moet al deze problemen verhelpen, maar bovendien de bediening van steeds grotere aantallen studenten mogelijk maken, en docenten in staat stellen gezamenlijk onderwijsmateriaal te ontwikkelen. AGORA bevat een stappenplan voor het opzetten van een digitale cursus, de zogenaamde Theoriekamers. De beoordeling van werkstukken kan ingevoerd worden en de scores worden meteen verwerkt in overzichten. Van der Hoog is van mening dat het onderwijs even arbeidsintensief blijft. De grote winst zit hem in de papierloosheid en het gestructureerde werken waartoe het programma zowel studenten als docenten dwingt. Voor

wie nadere informatie wenst: drs. Ibo van der Poel is praktisch projectleider.

Ook Enne Feenstra, van het Expertisecentrum Ethiek van de Zorg (EEZ) van de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) gebruikt de computer ter ondersteuning van het ethiekonderwijs. Ook hij presenteert de toevlucht tot de computer als een antwoord op een aantal moeilijkheden in het ethiekonderwijs. Het valt niet mee tijd te vinden voor ethiek. De reflectie blijft te incidenteel en is sterk afhankelijk van een gespreksleider. De voornaamste vrucht van deze toevlucht is de site www.ethiekinpraktijk.nl, een database van casuïstiek toegankelijk op hoofdtrefwoord, op (precies hetzelfde) trefwoord, op ziektebeeld en op specialisme. Per casus kun je bovendien literatuur en bronnen uit andere media vinden. Handig! Maar men wil meer en heeft Lisa Kievits bereid gevonden onderzoek te doen naar mogelijkheden voor Virtueel Moreel Beraad, VMB. Kievits waarschuwt dat we eerst goed moeten weten wat we mensen willen leren, welke leertheorie we daarbij hanteren, en wat we onder kennis verstaan, voordat we kunnen bekijken of e-learningtechnologie daarbij behulpzaam kan

zijn. Maar ze ziet vervolgens wel degelijk mogelijkheden voor VMB, bijvoorbeeld in Second life en in MSN Messenger. Wel vraagt ze zich af of VMB een kritisch bewustzijn bevordert en of het een gewoon moreel beraad vervangt.

Het nieuwe medium dat Frans Meulenberg van de afdeling medische ethiek en filosofie van de geneeskunde van de Erasmusuniversiteit in zijn ethiekonderwijs gebruikt, is film. Waarom is film zo geschikt voor ethiekonderwijs? Wel, we moeten zelf uitvogelen hoe te leven en wat voor mens we willen en mogen zijn. Onze echte levenservaring is noodzakelijkerwijs beperkt. In fictie kun je in een notendop vele andere levens meemaken. Fictie is bijvoeding

voor de geest. Boven literatuur heeft film dan als bijzonderheid dat beelden krachtiger zijn dan woorden, althans volgens Meulenberg. Fictie heeft ook bezwaren, juist voor ethiekonderwijs. Fictie kan het debat lamleggen doordat erin overdreven of gekarikaturiseerd wordt. De uitdaging is om daar een tegengif tegen te vinden. Meulenberg raadt aan films te gebruiken als aanloop, als opstap naar de ethische behandeling van een thema, niet als vervanging van die behandeling. Fictie inspireert, boeit, zorgt dat een thema blijft hangen. Maar het zou gevaarlijk zijn de inhoud van films als antwoorden te beschouwen. Meulenberg beheert een omvangrijk filmbestand. Contact: www.medicalethics.nl.